

should be directed to tomorrow, and this future is inseparable from the establishment of a national culture.

In addition, it was noted that onim “Honchar” is also used as a component of the lexicon of crossword puzzles, that also emphasizes its prominence in the history of Ukrainian culture.

The figure of Oles Honchar at the pages of the magazine “Soviet Woman” is presented as a person who played a prominent role in the cultural and sociopolitical, in particular, ideological, community life. This led to the attention to his *Word* as a linguo-aesthetic, informationally-educational, and instructionally-educational phenomenon. Everything became the property of time, marked by the ideals of the middle of the twentieth century, however, the pathetic, sublime, life-affirmation of published contexts does not lose its relevance due to the saturation of the positive ideal of the Person of Spirit, Person of Labor.

УДК 811.161.2'38

Анастасія Синиця

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПРЕЦЕДЕНТНОГО ІМЕНІ В ПУБЛІЦИСТИЦІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

Розвідка присвячена аналізу прецедентного імені Лесі Українки як культурно значущого феномена національно-мовної картини світу українців. Звернено увагу на внутрішній лексикон Олеся Гончара як мовної особистості, що відображає особливості сприйняття конкретної історико-культурної постаті, що стала мотиватором національно маркованого прецедентного імені. Експлікацію авторських вербальних асоціацій здійснено на основі аналізу статті, присвяченої 100-річному ювілеєві письменниці.

Ключові слова: *Олеся Гончар, Леся Українка, прецедентний мотиватор, прецедентне ім'я.*

The article is devoted to the descriptive interpretation of the precedent name of Lesja Ukrainka as a culturally significant phenomenon of the national-language picture of the world of Ukrainians. The author turned to studying Oles Honchar internal lexicon as reflecting the peculiarities of the perception of a particular historical and cultural personality, which became the source of a nationally registered precedent name. Explication of author's verbal associations is carried out by analysing the text created by him.

Key words: *Oles Honchar, Lesia Ukrainka, precedent motivator, precedent name.*

Олесь Терентійович Гончар для багатьох українців – наш сучасник і водночас знакова постать України другої половини ХХ століття, той, хто увібрав у свою долю найсуттєвіше із життя народу в цей конкретно-історичний період. М. Г. Жулинський назвав його «духовним лідером нації», творчість якого «заряджала енергією високого патріотизму, енергією індивідуального самоздійснення мільйонів українців» [Жулинський 2001: 33]. В. Г. Дончик зауважив, що «Україна і в цій конкретній людській долі засвідчує своє невичерпне духовне багатство і щедрість» [Дончик 1993]. Думки фахівців, які добре знали Олесь Гончара, є підґрунтям для того, щоб розглядати особливості відображення у мовній свідомості письменника знакової для українців постаті Лесі Українки, ім'я якої має всі ознаки прецедентного імені.

За даними соціологічних опитувань, що проводилися в різні роки незалежності, Лесь Українка постійно входить у п'ятірку національно визначальних постатей [див., напр.: Забужко 2007: 31–32]. Які ж риси цієї особистості забезпечують її високий рейтинг поряд з Тарасом Шевченком, Богданом Хмельницьким, Іваном Франком та іншими геніями українського народу. Що в цій постаті привернуло увагу Олесь Гончара? Які риси письменниці сформували ядро прецедентного для носіїв української мови і культури імені? Відповідь на ці запитання і є завданням нашої публікації.

Загальновідомо, що не кожна мовна одиниця, надто власне ім'я, може виявляти ознаки прецедентного мотиватора. Як зазначає О. О. Селіванова, «у когнітивному аспекті за прецедентним мотиватором завжди стоїть певна структура знань, фрагменти якої корелюють зі складниками структури знань про позначене або їх обирають довільно з естетичною чи рекламною метою» [Селіванова 2012: 115].

Класифікувавши різні за інформативним статусом прецедентні мотиватори, дослідниця звертає увагу на «доволі поширені й регулярні» персональні мотиватори, серед яких називає «позначення реальних видатних особистостей Київської Русі чи України за іменем, найчастіше за прізвищем або псевдонімом, інколи за іменем і прізвищем – письменників, музикантів, політиків, науковців, військових, народних героїв

і т. ін...» [там само: 114]. Отже, прецедентними мотиваторами можуть бути ті власні імена, які дозволяють здійснювати певні аргументативні операції з використанням мотиваційних можливостей мовного знака – оніма. Відповідно власне ім'я повинно містити таку історико-культурну, біографічну або іншу інформацію, яка не лише відома переважній більшості носіїв певної лінгвокультури, а й має значимі настанови й норми, ціннісні орієнтири, культурні коди, які за певних умов можуть бути переінтерпретовані, переосмислені. Пошук таких ознак особливо важливий для розуміння сутності утворення прецедентного імені, яке, приймаючи міркування В. В. Красних, розуміємо як своєрідний складний знак, яким у процесі комунікації апелюємо не до власне денотата (референта), а до набору диференційних ознак цього прецедентного імені. На відміну від решти прецедентних феноменів у когнітивній базі зберігається сам вербальний феномен, а також те, що за ним стоїть і надає йому прецедентних властивостей [Красных 2003: 172, 197–198].

Матеріалом для пропонованої розвідки стала стаття, яку Олесь Гончар написав на основі свого виступу на урочистому зібранні, яке відбулося в Києві й було присвячене 100-річчю від дня народження Лесі Українки. Уперше ця стаття була надрукована в газетах «Радянська Україна» (25 лютого 1971 р.) під назвою «Слава і гордість народу», в газетах «Літературна Україна» (26 лютого 1971 р.) і «Радянська освіта» (27 лютого 1971 р.) під назвою «Наша безсмертна Леся». Російський переклад статті друкувався в журналах «Огонек» (1971. – № 9. – С. 14–15) під назвою «Гениальная дочь украинского народа», «Литературная Грузия» (1971. – № 3. – С. 5–6) під заголовком «Будут знать о вольнянке и восток и запад».

Аналіз заголовків статей пропонуємо розглянути як своєрідну асоціативно-вербальну мережу, що експлікує авторське сприймання вербального мотиватора (власного імені-стимулу) «Леся Українка». Такий підхід дає змогу розглянути індивідуальні назви статей як такі, що виявляють диференційні ознаки ядра прецедентного імені в мовній свідомості Олесь Гончара.

Простежимо рух авторської думки під час вибору заголовка для публікації: «*Наша Леся*» – «*Слава і гордість народу*» – «*Наша безсмертна Леся*» – (рос.) «*Гениальная дочь украинского народа*» – (рос.) «*Будут знать о вольнянке и восток и запад*». Жодного разу автор не обмежується вживанням лише власного імені. У двох варіантах заголовків ім'я *Леся* конкретизують ад'єктиви, які показують його персональну віднесеність з реальною особою: *наша, наша безсмертна*. Присвійний займенник *наша* співвіднесений тільки з номінацією добре відомої читачам людини: «Який належить до одного з нами колективу, товариства; який складається з нас» (СУМ 1974, 5: 238). У поєднанні з іменем *Леся* займенник *наша* передбачає єдино можливий зв'язок з постаттю Лесі Українки. Для українців «*нашою (безсмертною)*» може бути лише вона.

Заголовки «*Слава і гордість народу*» та «*Гениальная дочь украинского народа*» є перифразами, що часто використовуються в публіцистичних текстах і через надмірність уживання нерідко перетворюються на мовні штампи, яким і є перший з двох заголовків. На нашу думку, без прочитання тексту важко передбачити, про кого буде йти мова, адже славою і гордістю українців можуть бути багато з визначних історичних постатей, культурних діячів і т. ін. Однак, знаючи заздалегідь тему статті чи виступу, адресат сприймає такий заголовок як авторську оцінку об'єкта мови. Крім того, обидва вони вказують на того, для кого важлива така оцінка – (*український*) *народ*.

Заголовок «*Слава і гордість народу*», хоч і може стосуватися багатьох постатей, обмежує кількість об'єктів, про які може йти мова в статті. Одночасно він експлікує авторську оцінку особистості, якій присвячена стаття.

Заголовок «*Гениальная дочь украинского народа*» є більш персоналізованим, оскільки конкретизує гендерні ознаки об'єкта опису: *дочь*. Словосполучення *гениальна дочка* звужує коло можливих особистостей, які можуть опинитися в центрі уваги автора: адже геніальних дочок не так уже багато дарувала українська земля.

Перифраз, який вжив Олесь Гончар стосовно Лесі Українки в заголовку *«Будут знать о вольнянке и восток и запад»*, цікавий тим, що він, по-перше, називає Лесю Українку за її місцем народження – волинянка, по-друге, зорієнтований у прийдешні часи (*будут знать*).

Аналізовані заголовки до одного тексту дозволяють нам описати такий вербально-асоціативний ланцюжок, що виникає у внутрішньому лексиконі Олесея Гончара у зв'язку з Лесею Українкою: *Лесея Українка – наша Лесея – наша безсмертна Лесея – слава і гордість українського народу – геніальна дочка (українського народу) – волинянка, про яку знатимуть (на сході і заході)*. Зважаючи на те, що заголовки є сильною позицією будь-якого тексту, де вияв авторських інтенцій найвиразніший, можемо стверджувати, що вже вони дозволяють назвати такі диференційні ознаки прецедентного імені Лесея Українка: а) належність до однієї з нами спільноти (держави, колективу, землі, народу); б) значущість для українського народу (слава, гордість); в) жінка з неабиякими творчими здібностями.

У тексті статті прецедентні ознаки цього імені доповнено й вербалізовано за допомогою різних лексичних одиниць. Починаючи текст, автор одразу визначає роль поетеси для народу й акцентує увагу насамперед на художньо-пізнавальних, мисленневих здібностях Лесі, а вже потім звертає увагу на її хворобу: *Кожним словом, кожним променем думки, кожним болем своїм живе в душі нашого народу людина, що ім'я їй – Лесея Українка* (ОГ: 256).

Гончар ніби вдається до традиційної за структурою ювілейної статті і починає розповідь від часу народження й далі, але уникає деталей, даючи легкі промовисті штрихи про те, чим вона *«дорога для нас»* – *«Своєю винятковістю і своєю звичайністю»*.

Хто ж вона для автора? Показові відповідні текстові номінації. Крім власного імені в повній чи скороченій формі, автор широко вживає назви, що характеризують Лесю Українку – 1) як людину: *людина, що ім'я їй – Лесея Українка* (ОГ: 256), *просто людина* (ОГ: 256), *людина-борець, звитяжець, людина нездолання, яка в ім'я високої*

мети здатна жертвувати собою (ОГ: 257), *Леся* (ОГ: 258), *молода Леся* (ОГ: 259), *наша прекрасна Леся Українка, своя геніальна Леся* (ОГ: 264); 2) називають її за родом діяльності – а) **поетеса** (ОГ: 256), *юна поетка, юна поетеса* (ОГ: 258), *поетка* (ОГ: 259), *наша ж поетеса* (ОГ: 259), *майбутня поетеса* (ОГ: 260); б) **етнограф** (ОГ: 258); 3) за її ставленням до рідної землі, до свого та інших народів: *палка патріотка, переконана інтернаціоналістка, поборниця єднання народів наша прекрасна Леся Українка* (ОГ: 263); 4) як представницю жіночої статі з різними якостями: *слабосила дівчина* (ОГ: 257), «*слабосила, хвора дівчина*» з «*сильним, гарячим та поетичним словом*» (ОГ: 258), *обдарована дівчинка* (ОГ: 259); 5) як жінку, що криво зв'язана зі своїм народом, країною: **геніальна дочка, тендітна дочка її** (Наддніпрянщини і Галичини – А.С.) (ОГ: 260); 6) за стосунками зі своїми однодумцями, з тими, з ким поділяє ідеї: **сестра безкомпромісних античних героїнь** (ОГ: 258); *Товаришам несла сестринську свою підтримку й збадьорення* (ОГ: 261); 7) як таку, що зазнала багато страждань: **багатостраждальниця** (ОГ: 264); 8) за ставленням до неї інших людей: **улюблениця** (ОГ: 264); 9) як особу, яка провіщає, проголошує що-небудь і бореться за його здійснення **провісниця революції** (ОГ: 264); 10) як незламного борця: **дівчина-витязь, закута в кольчугу свого безстрашшя, гідності й правоти** (ОГ: 263). Зауважимо, що порядок наведення номінацій не відображає частоти їхнього функціонування у тексті, а є довільним. Також помічаємо відсутність номінації *хвора*, за яку так звинувачувала Гончара О. Забужко: «віддаймо належне покійному О. Гончареві, чийм голосом тут промовляє ціла українська радянська патріархальна традиція – і не лише радянська: від часу перших критичних відгуків в українській пресі, отже, вже понад століття, Леся Українка стало позиціонується в нашій культурі насамперед як Велика Хвора» [Забужко 2007: 54]. І далі: «Можна не сумніватися: Леся Українку нас вчать любити й шанувати саме за це – за те, що важко хворіла й мужньо терпіла біль» [там само: 55].

Але чи справді Олесь Гончар бачив у ній насамперед хвору жінку? На які риси він звертає увагу? Письменник

насамперед, випереджаючи опис деталей, говорить про *«образ ніжний і чистий. Майже ніколи – веселий, частіше в задумі чи смутку»* (ОГ: 256), який у кінці статті трансформується у *«величаву постать Лесі Українки»* (ОГ: 264).

Для кращого розуміння витоків геніальності будь-якої особистості дослідники насамперед звертаються до їхніх біографічних даних. У житті Лесі Українки саме хвороба стала тією обставиною, що спричинила не лише *«крицевість»* її духу, стійкість характеру, а й мужність звучання її лірики. Тому тут Олесь Гончар не став винятком, а навпаки, в особливо тонкій манері підкреслив силу й витонченість, звитяжність і відчай, що поєднувалися в Лесі й сформували її характер. Для Гончара Лесина боротьба з хворобою – це війна, яку вона вела усе життя: вела *«тридцятилітню війну» з нападами хвороби»* (ОГ: 256), *«постійні змагання з підступною недугою»* (ОГ: 258), з *«тяжкою недугою, що на довгі роки приковувала її до ліжка»* (ОГ: 259). Як бачимо з прикладів, цю метафору підтримують означення хвороби *тяжка, підступна, іменники війна, змагання, напади*, які завершувалися виразом – *приковувала до ліжка*.

Цікаво, що описуючи біль поетеси, Гончар не говорить про нього як щось виняткове, навпаки, наголошує, що так багато хто страждає, так болить багатьом: *не мала якогось додаткового захисту проти болю, коли їй боліло, то боліло, як і кожному* (ОГ: 256).

Як будь-якій людині, *жадалося їй звичайного людського щастя* (256). Тому вона сприймала з радістю найменшу увагу до себе, навіть від природи: *...прикуту хворобою до ліжка, так радувала її навіть яблунева пелюстка, занесена весняним вітром у вікно* (ОГ: 256).

Пишучи про Лесю, Гончар постійно вдається до протиставлення її слабкого фізичного стану (негарного) – душевній витонченості (красі), тому *її тіло: фізично кволе* (ОГ: 258), *фізично задихалася* (ОГ: 257), а *душа – тонка і вразлива; Душа її, лагідна з природи, закипала гнівом; скромна була, сором'язлива, не дуже й примітна серед людського загалу; витонченість й ранливість натури* (ОГ: 257); *почуття цнотливо-дівоче, відкрите, довірливе, і разом*

з тим *емоційна розкутість, спопеляюча сила пристрасті* (ОГ: 258).

Гончар розрізняє *душу* й *дух*. Порівнюємо значення цих лексичних номінацій у словниках: *душа* – «1. Внутрішній психічний світ людини, з її настроями, переживаннями та почуттями (СУМ 1971, 2: 445); *дух* – «2. ... Внутрішній стан, моральна сила людини, колективу» (СУМ 1971, 2: 442). Говорячи про *дух*, автор має на увазі силу волі, тому тут з'являються лексеми зі значеннями «сила», порівняйте: *дух непоборний* (ОГ: 256); *сила прометеївська; зусилля волі, мислі й доброти; яку непоступливість виявляла, коли йшлося про долю, честь і престиж народу* (ОГ: 257); *оцей внутрішньо-незламний, на якихось тяжких вогнях гартований дух, дуже здоров'я духовне, що кипить у її поезіях, сила мужності* (ОГ: 258); *інтенсивне й розмаїте її духовне життя* (ОГ: 260); мала *відвагу духу* (ОГ: 261); пішла з життя *не зломлена духом* (ОГ: 264) та ін.

За таку духовну силу Лесю Українку називають *Дочкою Прометейя*. Це власне ім'я стало прецедентним завдяки однойменній повісті М. Олійника, що вийшла друком у 1966 році. Олесь Гончар у тексті статті не називає так поетесу, але зв'язок між цими образами постійно експлікує, наприклад: *сила прометеївська* (ОГ: 257); образ Лесі – це «*феномен людської стійкості*» (ОГ: 257), «*Прометей – улюблений герой Лесі України. Протягом усього творчого життя опіває вона людину-борця, звитяжця, людину нездоланну, яка в ім'я високої мети здатна жертвувати собою. Для Лесі й сам поет уявляється насамперед в образі безстрашного, кровно зв'язаного з народом подвижника, людини обов'язку, лицаря свободи й справедливості. Самій поетесі притаманні були якраз такі якості*» (ОГ: 257). У зображенні автора поетеса вимальовується жінкою-воїном, дівчиною-витязем, амазонкою, сміливою, здатною на смерть заради правди: «*від юних літ і до останнього подиху стояла наша прекрасна Леся Українка, стояла з вояцьким щитом у руці, мов легендарна дівчина-витязь, закута в кольчугу свого безстрашия, гідності й правоти*» (ОГ: 263).

Моральний стан виявляється сильнішим не тільки за фізичний, а й за психічний стан. Хворе тіло, фізичний біль вплинули на формування вразливої, чутливої натури, душі, що тонко відчуває і реагує на жорстокості довкілля. Саме внутрішня сила, дух поетеси, вихований власноруч, зробив з неї Дочку Прометея. Гончар це добре усвідомлює й експлікує вибором відповідних лексем, створюючи образ дівчини-лицаря.

Удаючись до характеристики поезії Лесі Українки та до її поетичних здібностей, Олесь Гончар звертає увагу на дві ознаки, пов'язані з особливостями душі та духу поетеси. З одного боку, перед читачем виникає поезія, що змальовує найчуттєвіші сторони людської душі: *поглядіві поетеси вже відкривались сонячні ландшафти свободи* (ОГ: 260); *...поетеса всюди залишалась пристрасною гуманісткою, співцем людини, звеличувала людську особистість* (ОГ: 261); *Від перших простеньких мелодій її поезія здіймається до найскладніших звучань, до тих вершинних художніх симфоній*, якими можна назвати її психологічно-філософські поеми та геніальні драматичні твори, що були суцільною і смисловою і тематично-жанровою новизною для української літератури (ОГ: 262); *чарівної краси інтимна лірика* (ОГ: 262) та ін. Як узагальнювальне сприймається визначення її поезії *«щиросердним співом»*, який *«часом здавалося, падає поблизу, гасне, ніби в тумані»* (ОГ: 264).

А втім, у її рядках *«бринить крицевість»* (ОГ: 257); вона змальовує *«образи людей мужності й честі, що їх вона не втомиться оспівувати впродовж усього життя»* (ОГ: 259); *«В її поезіях, сповнених мужньої енергії, клекоче наростаючий гнів народний...»* (ОГ: 259) та ін. Отже, поетична творчість Лесі Українки цілком відображає, за спостереженнями Олесь Гончара, чутливість душі та силу її творчого духу.

Серед рис, які виокремлює Гончар, є також те, що Леся була *«щедро обдарована від природи»*, мала *«виняткові здібності поетичні»*, *«талант до вивчення мов»*, *«почувала вона вільно себе і в стихії музики»*, *«написала перший у нас підручник з історії стародавніх народів»*, *«роками з любов'ю збирала українські народні пісні»* (ОГ: 258). Олесь Гончар акцентує на

«сили й буйні її фантазії, нестримному леті уяви, яка давала змогу поетесі озирати найдальші кряжі світової історії, входити в душі людей, що жили навіть тисячі років тому, пройматися їхніми пристрастями, ніби своїми власними» (ОГ: 258). Тому в її уяві поєднувалися герої народних легенд і казок з *«образами «віку лицарського», образами людей мужності й честі...»* (ОГ: 259).

Однією з найоригінальніших рис цієї постаті, про яку говорить Олесь Гончар, є її *«висока освіченість, ерудованість»* (ОГ: 258), що поєднувались з багатою уявою. Завдяки цьому з її творчістю *«в нашу літературу входили цілі світи, не знані чи малознані раніше»*, які вона трактувала щоразу *«по-своєму, надавала їм нової глибини, оригінальної філософської наповненості, поетичної свіжості»*. *«Художнє мислення її, поетеси-інтернаціоналістки, сягало в різні часи...»* (ОГ: 261). *«Не багато хто виходив на такі океанні простори, досягав таких масштабів художнього синтезу»* (ОГ: 262). Усеохопність знань поетеси Гончар виражає, вдаючись до просторової метафори: її твори – це *цілі світи, океанні простори, грандіозні масштаби, синтезовані в них*.

Залишаючись вірним літературним принципам радянської доби, Гончар через увесь текст статті проводить думку про нерозривний зв'язок творчості Лесі Українки з прагненнями українського народу. З перших рядків автор констатує надзвичайну силу духа письменниці, яка *«народжена була морем народного життя»* (ОГ: 259) і яка, долаючи власний біль, дослухалася до горя народного: *«...піднялася вона над своїм болем, зуміла почути інших і, перейнявшись гірким становищем свого народу, дійшла такої внутрішньої узгоди з ним, що навіть інтимний біль поетеси ставав явищем суспільним. Кожен смуток її, і жаль, і сарказм, сама інтонація міцного Лесиного рядка набувала народного звучання»* (ОГ: 257). На думку Гончара, особистою трагедією для поетеси був не її власний біль, а *«уярмлення свого народу, безправність його культури»* (ОГ: 257), тому *«в її поезіях, сповнених мужньої енергії, клекоче наростаючий гнів народний, б'ється його думка, його одвічний потяг до свободи»* (ОГ: 259). Проте не забуває Гончар і про походження

Лесі з демократично «настроєної української інтелігенції», називає імена відомих родичів і робить висновок про те, що *«разом із родинно близькими людьми майбутню поетесу формувала, виховувала й готувала до творчого подвигу вся тодішня передова Україна»* (ОГ: 260).

Аналіз ювілейної статті Олесь Гончара демонструє нам авторський погляд на сутнісні ознаки характеру й поетичної творчості Лесі Українки, що сформували ядро й периферію семантичного поля прецедентного імені й стали визначальними для українців багатьох поколінь. З погляду мовця (автора / читача), вживання власного імені як прецедентного можна розглядати як прийом авторського «закодування» інформації, внаслідок чого воно перетворюється на «коди інформації увиразненого характеру, які наголошують на важливому аспекті позначуваного, викликають асоціації й актуалізують конкретну інформацію про позначуваний денотат» [Карпенко 2006: 38]. Стаття Олесь Гончара про Лесю Українку засвідчує первинний етап формування прецедентного ореолу в імені, тобто етап виокремлення диференційних ознак у позначуваному денотаті. Саме ці ознаки визначають семантичне ядро мотиватора прецедентного імені. Після того, як ці ознаки усвідомлені більшістю носіїв конкретної лінгвокультури, можна стверджувати про функціонування імені як прецедентного. Саме ці диференційні ознаки, актуалізовані в тексті статті Олесь Гончара, закріпилися у свідомості сучасних українців у зв'язку з прецедентним іменем Леся Українка. Проте, мабуть, справедливий і заклик О. Забужко про необхідність переінтерпретації розуміння цієї постаті в історії української культури в цілому, а відповідно й про необхідність формування нових ціннісних орієнтирів, що стануть підґрунтям інших диференційних ознак прецедентного імені, що задовольнятимуть, за словами О. Забужко, інші потреби нашого «колективного несвідомого».

Дончик В. В ім'я України / В. Дончик // Українська мова та література в школі. – 1993. – №4. – С. 6.

Жулинський М. Олесь Гончар: творчість як доля / М. Жулинський // Гончар Олесь. Твори: у 12-ти тт. – К.: Наук. думка, 2001. – Т.1. – С. 33–34.

Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій / О. Забужко. – К.: Факт, 2007. – 634 с.

Ідзьо М. В. Мовні засоби експресивізації в текстах сучасних польських ЗМІ / М. В. Ідзьо : дис. ... к.філол.н, спеціальність 10.02.03 – слов'янські мови / Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. – К., 2016. – 222 с.

Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики [Текст]: монографія / О. Ю. Карпенко. – Одеса: Аспропринт, 2006. – 328 с.

Красных В. В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? / В. В. Красных. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. – 375 с.

Селіванова О. О. Прецедентна мотивація номінативних одиниць // Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. – Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. – С.108–118.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

ОГ – Гончар О. Наша Леся // Гончар О. Твори: у 12-ти тт. – Т.9. – Кн.1. Публіцистика. – К.: Nauk. dumka, 2012. – С. 256–265.

СУМ – Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970–1980.

REFERENCES

Donchyk, V. (1993). *In the name of Ukraine*. Ukrainian language and literature at school. №4. 6.

Idzio, M. V. (2016). *Language means of expression in the texts of contemporary Polish media*. Potebny Institute of Linguistics, National Academy of Sciences of Ukraine. 222.

Karpenko, O. Ju. (2006). *The problem of cognitive onomastics*. Asproprynt. 328.

Krasnyh, V. V. (2003). «His» among the «strangers»: myth or reality? YTDGK «Gnozys». 375.

Selivanova, O. O. (2012). *Case-specific motivation of nominative units*. The world of consciousness in the language. The world of consciousness in the language. 108–118.

Zabuzhko, O. (2007). *Notre Dame d'Ukraine: Ukrainian woman is in the conflict of mythologies*. Fakt. 634.

Zhulynskyi, M. (2001). *Oles Honchar: creativity as a fate*. O. Honchar. Works: at 12 t. Nauk. dumka., T.1. 33–34.

LEGEND

ОГ – Honchar O. Our Lesia // Honchar O. Works: in 12 vols.– Т.9. – Kn.1. Publicystyka. – К.: Nauk. dumka, 2012. – 256–265.

СУМ – Dictionary of the Ukrainian language: in 11 vols. / Academy of Sciences of the USSR. Institute of Linguistics. – К.: Naukova dumka, 1970–1980.

Статтю отримано 16.02.2018

Anastasiia Synytsia

INTERPRETATION OF THE PRECEDENT NAME IN THE PUBLICISM OF OLES HONCHAR

The article is devoted to the descriptive interpretation of the precedent name of Lesia Ukrainka as a culturally significant phenomenon of the national-language picture of the world of Ukrainians. The author turned to studying Oles Honchar internal lexicon as reflecting the peculiarities of the perception of a particular historical and cultural personality, which became the source of a nationally registered precedent name. Explication of author's verbal associations is carried out by analysing the text created by him. Precedent motivators can be those proper names that allow to carry out certain argumentative operations using motivational features of the language sign – onim. The actual name must contain such historical-cultural, biographical or other information, which is not only known to the vast majority of carriers of a particular linguistic culture, but also has meaningful settings and norms, value orientations, cultural codes that, under certain conditions, can be reinterpreted, redefined. Finding such features is especially important for understanding the essence of the formation of a precedent name. The material for the exploration was an article written by Oles Honchar for the 100th anniversary of the birth of Lesia Ukrainka. The author begins the analysis of the formation of precedent meanings in the proper name with the study of the title of the article. The titles of the article are analyzed as a kind of associative and verbal chain that explains author associations as a reaction to verbal motivator (proper name-stimulus) "Lesia Ukrainka". This allows us to consider them as individual and as such as to enable us to describe the differential features that determine the core of the precedent name in the language consciousness of Oles Honchar. The most important signs of Lesia Ukrainka for the author of the text are: a) belonging to a single community with us (state, collective, land, people); b) significance for

the Ukrainian people (glory, pride); c) a woman with extraordinary creative abilities. In the text of the article precedent signs of this name are supplemented and verbalized with the help of different lexical units. In the article under review, we observe the initial stage of the formation of a precedent areola in the name, that is, the stage of distinguishing the differential features in the denotate. It is these signs that determine the semantic core of the precedent's name motivator.